

Ярослав ФАРІОНкандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання і страхування,
Тернопільський національний економічний університет**Тетяна ФАРІОН**викладач кафедри банківського менеджменту та обліку,
Тернопільський національний економічний університет**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАНКІВСЬКОГО МЕНЕДЖМЕНТУ***Розглянуто сутність інформаційного забезпечення та його значення у плануванні і прийнятті оперативних управлінських рішень. Центральне місце в дослідженні займає розкриття основних видів обліку як основної складової інформаційного забезпечення управління банком.***Ключові слова***Банк, інформаційне забезпечення, бухгалтерський облік, менеджмент банку.*

Економічні перетворення в Україні передбачають наявність гнучкої, пристосованої до ринкових умов системи управління банками. Стрімкий розвиток в останні роки інформаційних зв'язків і технологій забезпечив формування принципово нових умов для банківської діяльності. Сьогодні потенційні інвестори банківського капіталу не бажають обмежуватися лише інформацією, яка традиційно відображається у фінансовій звітності банківських установ.

Проблема обумовлена необхідністю адаптації облікових систем банку до змін інформаційних потреб як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів інформації. Організація обліку в банках, особливо в умовах фінансової кризи, потребує переорієнтації його функцій з контрольної-розподільчих на управлінські. Остання ж передбачає адекватні зміни у системі бухгалтерського обліку банку, суть яких полягає в необхідності удосконаленні системи облікової інформації.

Проблеми, які виникають в управлінні будь-якими господарюючими суб'єктами, в тому числі і комерційними банками, є наслідком недосконалості інформаційної системи, яка не пристосована до вирішення сучасних завдань. Приведення ж у відповідність змісту обліку до сучасних вимог управління досягається раціональною організацією бухгалтерського обліку.

Теоретичним і практичним аспектам підвищення ролі бухгалтерського обліку в системі інформаційного забезпечення банківського менеджменту присвячені наукові праці провідних вітчизняних вчених, а саме: Л. В. Балабанової, О. В. Васюренка, Л. М. Кіндрацької, А. Я. Кузнецової, А. М. Мороза,

А. А. Пересади, Л. О. Примостки, М. І. Савлука, Д. М. Черваньова та багатьох інших.

Разом з тим, необхідно відзначити, що на сьогоднішній день розглянуті в статті питання залишаються проблемними та потребують невідкладного вирішення. Серед науковців відсутній єдиний підхід до визначення економічної сутності інформаційного забезпечення управління банківськими установами. Тому недостатність вивчення питань інформаційного забезпечення управління банківськими установами, з одного боку, і актуальність досліджуваних питань, їх значення для розвитку банківської системи України, з іншого, зумовили вибір теми дослідження.

Мета статті – дослідити роль основних видів обліку в управлінні діяльністю банківських установ.

Конкурентна боротьба та стрімка інфляція, спричинені фінансово-економічною кризою, супроводжуються підвищенням ризикованості банківської діяльності. Тому на теперішньому етапі розвитку банківської системи головним завданням є пошук реальних шляхів мінімізації банківських ризиків та отримання достатніх для збереження коштів вкладників і підтримання життєдіяльності банку прибутків. Успішне вирішення цієї складної проблеми передбачає використання багатьох методів, прийомів, способів і розробки нових підходів до управління комерційним банком, тобто вдосконалення банківського менеджменту.

Для успішного управління банківською діяльністю потрібне належне інформаційне забезпечення. У

науково-економічних дослідженнях спостерігаються різні підходи до визначення його сутності. Наприклад, в енциклопедії за редакцією Р. Дяківа під інформаційним забезпеченням автори розуміють наявність інформації, необхідної для управління економічними процесами, що міститься в базах даних інформаційних систем [2, с. 260]. Л. В. Балабанова розуміє його як сукупність дій з надання необхідної для управлінської діяльності інформації в зазначене місце на основі певних процедур із заданою періодичністю [1, с. 18]. Доволі вдалим, на наш погляд, є визначення Д. М. Черваньова: інформаційне забезпечення є сукупністю інформаційних ресурсів, засобів, методів і технологій, яка сприяє ефективному проведенню всього процесу управління, у тому числі розробці й реалізації управлінських рішень [5, с. 786].

На основі вивчення і систематизації різних поглядів окремих авторів, ми дійшли висновку, що система інформаційного забезпечення – це безперервний і цілеспрямований добір відповідних інформаційних показників, що використовуються при прийнятті управлінських рішень.

Інформаційна система фінансового менеджменту покликана забезпечувати необхідною інформацією не тільки управлінський персонал та власників банківської установи, але й задовольняти інтереси широкого кола її користувачів.

Користувачами інформації бухгалтерського обліку виступають:

- внутрішні користувачі інформації (акціонери банку, Рада банку, Правління банку, внутрішні аудитори банку, працівники банку) – для планування, оцінки та контролю за щоденними операціями, зокрема за використанням його ресурсів відповідальними особами;
- зовнішні користувачі інформації (Національний банк України, наявні та потенційні кредитори і банки-кореспонденти, наявні та потенційні клієнти (вкладники) й інші користувачі) – для оцінки минулих та майбутніх результатів діяльності банку [4].

Прийняти обґрунтоване управлінське рішення можна лише за умови своєчасного отримання повної, достовірної та деталізованої інформації. Така інформація забезпечується у випадку, коли у банку належним чином організований бухгалтерський облік. Облік як складова інформаційної системи постійно пристосовується до потреб суспільства.

Система сучасного обліку в банках повинна не тільки характеризувати результати минулої діяльності, а й забезпечувати підґрунтя для прийняття управлінських рішень щодо поточного функціонування та перспектив розвитку. Іншими словами, бухгалтерський облік покликаний забезпечувати всіх учасників ринку необхідною для прийняття рішень бухгалтерською інформацією.

Ми повністю погоджуємося з Л. М. Кіндрацькою, що правильно сформована бухгалтерська інформація виконує важливу функцію в системі захисту комерційного банку від банкрутства, підвищуючи якість керування ним та активно впливаючи на коригування управлінських рішень відповідно до умов конкуренції, нестабільності фінансових ринків [3, с. 50].

Бухгалтерський облік — це впорядкована система збирання, реєстрації й узагальнення інформації про майно, зобов'язання суб'єкта господарювання та їх рух шляхом суцільного та безперервного відображення господарських операцій у грошовому вимірі з метою забезпечення керівництва необхідною інформацією.

За допомогою достовірного обліку можна отримати

інформацію про стан активів та зобов'язань банку, рух грошових коштів, кредитів, про доходи та видатки банку та інші операції. Такий облік забезпечують шляхом складання щоденного балансу.

Щоденні баланси складають лише установи банківської системи. Щоденне складання балансу пов'язане з оперативністю обліку в банках – кожна банківська операція повинна відобразитися в обліку та контролюватися в день її виконання.

Система обліку включає фінансовий, управлінський та податковий облік, які ґрунтуються на єдиній інформаційній базі. Кожен із зазначених видів обліку має притаманні лише йому мету, призначення, коло користувачів облікової інформації, а також відіграє свою роль в управлінні банківською установою.

Фінансовий облік забезпечує своєчасне надання зовнішнім користувачам (інвесторам, потенційним кредиторам банку, органам державного управління, нагляду, податковим органам) відповідної інформації про діяльність банку. Керівництво банку також повинно бути зацікавленим у цій інформації, оскільки вона характеризує ефективність використання банківських ресурсів.

Фінансовий облік містить сукупність правил і процедур щодо підготовки та подачі інформації про результати діяльності суб'єкта відповідно до вимог чинних законодавчих актів; покликаний відобразити усі господарські та фінансові операції банку за звітний період, а також забезпечувати складання фінансової звітності для потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів. Об'єктами фінансового обліку в комерційних банках є: активи, зобов'язання і капітал банку; доходи та витрати за їх видами; фінансові результати діяльності та їх розподіл.

У зв'язку з ускладненням функціонування системи управління банківською установою та розробкою нових банківських продуктів виникає необхідність створення відокремленого від фінансового - управлінського обліку.

Управлінський облік ведеться з метою забезпечення керівництва банку та його підрозділів оперативною фінансовою й іншою інформацією. Така інформація повинна бути своєчасною і корисною для прийняття управлінських рішень, планування, здійснення контролю й оцінювання показників функціонування банківської установи.

Таким чином, управлінський облік – це підсистема обліку, пов'язана із забезпеченням менеджменту банківської установи інформацією для використання у плануванні, контрольних діях і у прийнятті управлінських рішень.

Об'єкти управлінського обліку, порядок його ведення та форми управлінської звітності визначаються кожною установою банку відповідно до обраної облікової політики. На відміну від фінансового обліку, який регулюється законодавчими та нормативними актами, управлінський облік банківські установи ведуть самостійно, враховуючи особливості діяльності, структуру банку, потреби та вимоги системи управління. Вони самостійно визначають позиції та зміст внутрішньої звітності, періодичність її складання і подання на різні рівні управління.

У сучасних умовах банківськими установами України ведеться окремо податковий облік. Основною причиною виокремлення податкового обліку є відмінності між вимогами податкового законодавства та стандартів обліку щодо складу доходів і витрат, порядку формування прибутку тощо. Податковий облік здійснюється відповідно до вимог державних податкових органів.

Податковий облік ведеться з метою накопичення

даних про валові доходи й валові витрати та використовується для складання податкової звітності. Форми, правила, порядок і терміни подання податкових звітів визначаються податковими органами. Зміни в податковому обліку не впливають на фінансовий облік.

Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та фіксацію всіх банківських операцій у первинних документах, збереження опрацьованих документів, реєстрів бухгалтерського обліку та звітності протягом установленого строку несе керівник банку відповідно до чинного законодавства.

Підсумовуючи вищеведене, зазначимо, що подоланню фінансової кризи та її наслідків сприятиме, разом з іншими чинниками, ефективна фінансово-банківська система. Побудова ж ефективного механізму управління прибутковістю для забезпечення стабільної фінансової позиції і підвищення позитивного іміджу банків є чи не найважливішою на сьогодні проблемою, вирішити яку банківські установи зможуть за умови вдосконалення системи його інформаційного забезпечення.

Список літератури

1. Балабанова, Л. В. Информационное обеспечение обоснования управленческих решений в условиях маркетинговой ориентации предприятия [Текст] : монография / Л. В. Балабанова, Т. И. Алачева. – Донецк: ДонГУЭТ им. М. Туган-Барановского, 2003. – 143 с.
2. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера [Текст] / За ред. Р. Дяківа. – К.: Міжнародна економічна фундація, 2000. – 704 с.
3. Кіндрацька, Л. М. Бухгалтерський облік в управлінні банком [Текст] / Л. М. Кіндрацька // Вісник Національного банку України. – 2007. – № 7. – С. 49-51.
4. Про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банківських установах України [Текст] : положення НБУ від 30.12.1998 р. № 566.
5. Черваньов, Д. М. Менеджмент: терміни, тести, вправи, завдання, навчальні конкретні ситуації (кейси), проблематика курсових, випускних, дисертаційних робіт [Текст] : підручник / Д. М. Черваньов. – К.: Київський університет, 2001. – 853 с.

РЕЗЮМЕ

Фарион Ярослав, Фарион Татяна

Бухгалтерський учет как составляющая информационного обеспечения банковского менеджмента

Рассмотрена сущность информационного обеспечения и его значение в планировании и принятии оперативных управленческих решений. Центральное место в исследовании занимает освещение основных видов бухгалтерского учета как составляющая информационного обеспечения управления банком.

RESUME

Farion Yaroslav, Farion Tetiana

Accounting as informative providing of bank management

In the article considered essence of the informative providing and his role at planning and acceptance operative administrative decisions. A central place in research are opening basic types of account as basic constituent of the informative providing management of bank.

Стаття надійшла до редакції 23.03.2010 р.